

УДК 330.364:338.3:637.5'62

Микитюк В.М., професор©*Житомирський національний агроекологічний університет***ОБГРУНТУВАННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ
ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ**

Обгрунтовано процес формування макроекономічних чинників розвитку національного виробництва яловичини з використанням положень нової інституціональної теорії. Запропоновано включити групу зовнішньоекономічних та трансформаційних чинників в загальну модель макроекономічного стимулювання виробництва на національному рівні.

Ключові слова: *виробництво, розвиток, м'ясне скотарство.*

Вступ. Явище глобалізації та міжнародної інтеграції ставить нові вимоги щодо підходів до оцінки процесу макроекономічного стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції. Неврахування вказаних тенденцій у світовій економіці веде до неповного використання потенціалу галузі сільського господарства і скотарства зокрема.

Аналіз останніх досліджень. Важливість системи державного регулювання та «невидимого» ринкового регулювання через макроекономічні чинники, підтверджується цілим рядом досліджень В. Афанасьєва, С. Глазєва, Ф. Шамхалова, В. Бакуменко, С. Дубенко, В. Князєва, М. Корецького, О.Машкова, О. Могильного, Н. Нижника, Г. Одинцова, Ю.Сурміна, О. Бородіної, А. Діброви, М. Янків, Шуст О.М. та ін., де детально описуються результати їх дії та вплив на галузі сільського господарства. Разом з цим, аргументуючи вплив вказаних чинників та класифікуючи їх, в певній мірі, авторами не приділяється увага питанням ієрархічності, взаємовизначеності та взаємозалежності даних чинників в комплексній економічній системі стимулювання розвитку виробництва.

Постановка завдання. Основною ціллю статті є обгрунтування макроекономічних чинників розвитку виробництва яловичини із урахуванням процесів глобалізації та інтеграції в світовій економіці

Результати дослідження. Важливим при формуванні макроекономічних чинників розвитку виробництва є врахування етапу розвитку економіки України, яка на даний час є перехідним, що характеризується складним суспільством та активним нагромадженням первинного капіталу. В даному випадку актуальною є думка Д.Норта, який стверджує що, “у складних суспільствах прибутки від опортуністичної поведінки, шахрайства та ухиляння від зобов'язань зростають, тому примус третьої сторони суттєво важливий” [1, с. 50]. У традиційній ринковій економіці роль третьої сторони теоретикам надавалася ринковим механізмам, однак умови глобалізації та корпоратизації галузі, що

спостерігаються в сільському господарстві наводять на думку про послаблення дії ринкових механізмів попиту та пропозиції і, як справедливо зазначає О. Уільямсон, "...економіка стає дедалі більше не економікою вільного ринку, а економікою домовленостей..." [8, с. 71]. Тобто, роль ринкових чинників, які подаються як незалежні класиками економічної теорії, на нашу думку не є такими. Власне "невидима рука" ринку не є саме такою, а ґрунтується на системі угод і взаємодії на ринку, що детально описано в працях О.Уільямсона [8, 9].

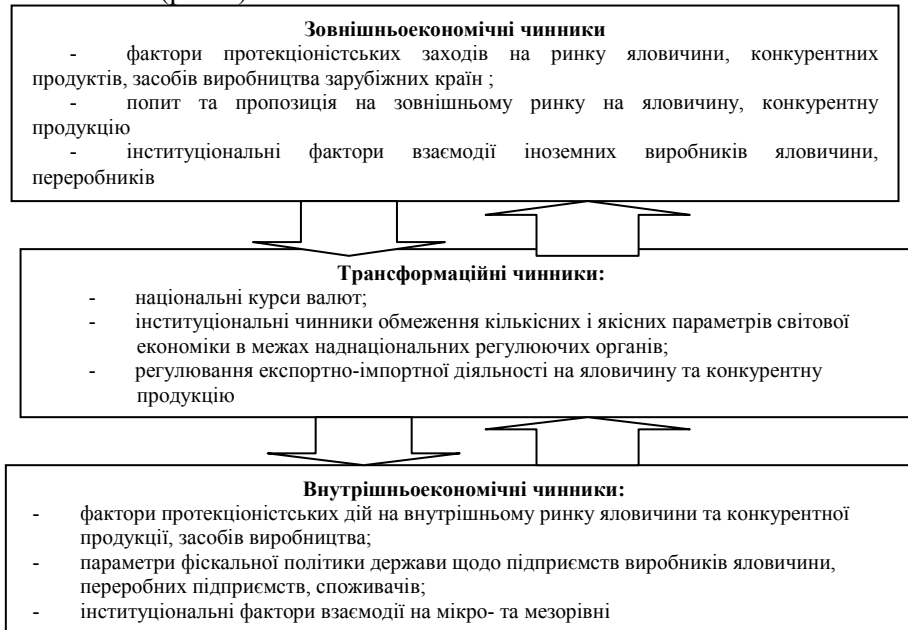
Тому, окрім макроекономічних чинників зумовлених державним регулюванням та ринковим механізмом, що діє на основі асиметрії інформації та її неповноти агентів ринку один про одних, визначаємо чинники зумовлені колективною дією учасників ринку, які в окремих працях відносять на мезорівень. Однак, зважаючи на те, що дані чинники в значній своїй частині мають вплив на економічні умови в сільському господарстві держави через лобювання власних інтересів об'єднаннями підприємств, справедливо вважаємо віднести групу чинників, що впливають на такі рішення до макроекономічних. Не прямим підтвердженням даної думки є дослідження Ф. Бьома, який зазначає, що держава, яка піддається тиску з боку зацікавлених груп за рахунок інших груп є "слабкою". На його думку, коли держава стає слабкою, завжди настає "дика феодалізація", в умовах якої "...уряду практично не можливо керувати нейтрально...". Результатом цього є "...слабкий уряд який у все вмішується..., який стане іграшкою в руках організованих груп інтересів..." [6, с. 184]. Підтвердженням важливості вказаних чинників в макроекономічному регулюванні є думка Нобелівського лауреата з економіки Дж. Стігліца, який називав одним із прорахунків уряду Кореї під час кризи кінця ХХ ст., те що він "...неадекватно оцінював фінансове регулювання і корпоративне управління" [7, С.6]. Інтерпретуючи висновки Дж. Стігліца - макроекономічний механізм при стимулюванні розвитку виробництва сільськогосподарської продукції в Україні, в тому числі і яловичини, повинен в повній мірі враховувати фактори корпоративні, що дозволить значно підвищити якість регулювання та стимулювання галузі, а отже призведе до дієвості заходів, що впроваджуватимуться державою.

Іншою передумовою формування комплексної системи факторів розвитку виробництва є врахування інформації як макроекономічної субстанції. За своїм впливом на ринок вона є одним з найсильніших та визначає вектор економічних дій суб'єктів господарювання на ринку. З огляду на інформаційну складову макроекономічного середовища відмічаємо, що розвиток виробництва може відбуватись "правильним" та "хибним" шляхом. "Хибність" шляху проявляється через прийняття рішень щодо розвитку виробництва на основі неповної інформації або ж неправильної оцінки майбутнього економічного середовища, що досить якісно знайшло підтвердження в працях О. Уільямсона щодо особливостей *ex-ante* та *ex-post* контрактних процесів [9, с.67-69]. В даному випадку для нейтралізації негативної дії інформаційного фактору, необхідним є взаємозамінність макроекономічних чинників. В даному випадку хиби

використання окремих з них, як інструментів регулювання розвитку виробництва яловичини, можуть бути компенсовані іншими.

Інтерпретація вказаних положень вітчизняних науковців з урахуванням досліджень іноземних науковців, дозволяє сформувати чіткі сфери впливу макроекономічних факторів на розвиток виробництва яловичини: виробнича сфера, інституціональна сфера, технологічна та інформаційна сфери.

Узагальнивши вказані вище дослідження та думки, нами визначено та згруповано чинники макроекономічного рівня, що діють в сфері виробництва яловичини (рис.1):

Рис. 1. Взаємозв'язок основних чинників впливу на виробництво яловичини в умовах глобалізації

Джерело: власні дослідження.

- зовнішньоекономічні чинники не залежні від дій національних державних структур. Дані чинники формуються в наслідок функціонування світової економічної системи та реалізації аграрної політики країн ЄС, США та інших країн світу;

- внутрішньоекономічні макроекономічні чинники, що визначаються існуючою кон'юнктурою політичної та економічної систем.

- трансформаційні чинники, які визначають параметри впливу як внутрішніх, так і зовнішніх чинників під дією глобалізаційних процесів, регулювання наднаціональними органами, національними банками країн, що в тій чи іншій мірі трансформує внутрішні та зовнішні чинники, послаблює чи посилює їх дію на господарський механізм виробництва яловичини та перетік капіталу в дану галузь.

Відходячи від традиційного поділу, характерного для більшості наукових досліджень, запропоновано класифікувати додаткову групу трансформаційних чинників, що безпосередньо трансформують макроекономічні фактори як внутрішні, так і зовнішні, підсилюючи або послаблюючи їх дію один проти одного.

Необхідність виділення такої групи чинників зумовлена глобалізацією економіки та все більшого впливу наднаціональних регулюючих органів.

Віднесення зовнішніх чинників до категорії макроекономічних зумовлено також процесами глобалізації та можливістю вільного переміщення капіталів. Як аргумент, підтверджуючий дію вказаних чинників на розвиток галузей в Україні, - збільшення експортних субсидій на сухе знежирене молоко в країнах ЄС в 2001-2004 рр, що становили в окремі періоди (зокрема з 15 січня 2004 року) понад половину його вартості [10]. Як наслідок, даний період характеризувався найбільшими об'ємами закупівель даної продукції європейськими торговими компаніями на території України для його реекспорту, а молочна галузь України отримала потужний розвиток та значні інвестиційні вливання.

Висновки.

1. В умовах глобалізації та інтеграційних процесів на наднаціональному рівні, активній інтеграційній політиці підприємств в межах країни, відбувається послаблення впливу макроекономічних чинників національної економіки на процеси стимулювання виробництва продукції.

2. В процесі побудови моделей стимулювання виробництва яловичини та іншої сільськогосподарської продукції необхідно враховувати зовнішньоекономічні чинники: фактори протекціоністських заходів на ринку яловичини, конкурентних видів продуктів, засобів виробництва зарубіжних країн; попит та пропозицію на зовнішньому ринку на яловичину, конкурентні види продукції інституціональні фактори взаємодії іноземних виробників яловичини та її переробників.

Література

1. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І.Дзюб. - К.: Основи, 2000. - 198 с.
2. Могильний О.М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки. - К.: ІАЕ УААН, 2002. - 430 с.
3. Мостовий Г.І. Агробізнес: державне регулювання: Монографія. - Х.: Основа, 2002. - 300 с.
4. Державне управління і менеджмент: Навч. посіб. у табл. і схемах / Г.С.Одинцова, Г.І.Мостовий, О.Ю.Амосов та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г.С.Одинцової. - Х.: ХРІДУ УАДУ, 2002. - 492 с.
5. Шуст О.А. Ринок продукції м'ясного скотарства в Україні: теоретико-прикладні аспекти розвитку та регулювання: Монографія/ О.А. Шуст. - Біла Церква, 2011. - 336 с.
6. Бем Ф. Свобода конкуренції и свобода картелів/в кн. Концепция хозяйственного порядка. Учение ордолиберализма. М. - 1997. - 219с.

7. Стиглиц Дж. Многообразные инструменты, шире цели: движение к поствашингтонскому консенсусу/Дж. Стиглиц//Вопросы экономики. – 1998. - №8. - С.6-12.

8. Oliver E. Williamson. Corporate control and business behavior an inquiry into the effects of organization form on enterprise behavior. - *Prentice Hall*, Englewood Cliffs, N.J, 1970. – 191 p.

9. Уильямсон О. Экономические институты капитализма: фирмы, рынки, “отношенческая контракция” / Научн. ред. В. С. Катькало. — СПб.: Лениздат, 1996. – 450 с.

10. ЕС увеличивает экспортные субсидии на сухое молоко. [Электронный ресурс]. – Доступ: <http://www.rosinvest.com/news/15213/>

Summary

Mykytyuk V.

Zhytomyr National Agro-Ecological University

GROUNDING THE MACROECONOMIC FACTORS OF BEEF PRODUCTION GROWTH

The process of forming macroeconomic factors for national beef production growth by using a new institutional theory is grounded. It is suggested to include external-economic and transforming factors into a general model of beef production stimulation nation wide.

Рецензент – д.е.н., професор Шулський М.Г.